

מראי מקומות - יבמות

מ.ב.

א. משעת כתיבה

ע' באגרות משה (אה"ע א', ל') דביאר שיש ב' אופנים לבאר למה מונין הג' חדשים משעת כתיבת הגט. א' משום שהדין הוא שאסור להתייחד עמה משעת כתיבת הגט, וב' משום דאין שכיח שיתייחד עמה משעת כתיבת הגט. ונפק"מ בין ב' ביאורים אלו, היכא דנמצא הגט פסול, והצריכו גט שני, האם מונין משעת כתיבת גט ראשון או משעת כתיבת גט שני. דאם הדין הוא משום האיסור ייחוד, א"כ אם הגט פסול, נמצא דמעולם לא הי' איסור ייחוד כלל, וא"כ צריכין למנות מכתבת גט שני. אבל אם הוא משום דלא שכיח להתייחד עמה, אז יכולים למנות מכתבת גט הראשון. ובה כ' לבאר מח' הפוסקים, דשי' המהר"ם לובלין הוא דמונין משעת כתיבת גט ראשון, והחלקת מחוקק (י"ג, ד) והבית שמואל (שם, י"ג) חולקים עליו. וביאר ר' משה דנח' בזה, מהו טעם הא דמונין מכתבת הגט, משום הדין הוא או משום המציאות.

ב. אלא שאר כל נשים אמאי

הק' הראשונים, מהי קו' הגמ', תיפוק לן משום דאי' דלא ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו. ותי' ההתוס' ישנים, רשב"א, וריטב"א דלא אסרו כ"כ דאפי' ספק מעוברת אסרו, ורק ודאי מעוברת. וע"ע בנודע ביהודה (מהדור"ק אה"ע י"ח) דכ' דלכאו' דוחק לומר כן, שהרי הגמ' דחקה כ"כ למצוא למה אסרו, ואמרו דאשה מחפה עצמה וכו', ולמה לא תירצו באופן פשוט כמו שהק' הראשונים. ולכן הוא רוצה מתחלה להביא ראי' מכאן לשי' הר"ש הזקן (הובא בתוס' ד"ה סתם) דגררשה מיינקת מותרת לינשא, ולכן לא הי' הגמ' יכולה לבאר דזוהי סיבת הגזירה, שהרי עדיין לא מיושב גרושה. אבל שוב כ' דלכאו' כל הקו' מעיקרא ליתא, שהרי הגמ' הביאה ברייתא דגם גר וגזירת צריכין להמתין ג' חדשים, דבזה אין שייך לומר משום מיינקת חבירו, שהרי הוא הוא האב, ולכן ע"כ הי' צריכה הגמ' לטעם אחר. וכ' האבני מילואים (י"ג, א') דשפיר הקשו הראשונים, שהרי בשלמא בגר וגזירת, דדין הבחנה בין לידתו בקדושה ללידתו שלא בקדושה חמירא טפי, וכמו שמצינו בהגמ' לקמן דרשה מהאי קרא דלזרעך דאזהר רחמנא לאברהם לא תנסיב עכו"ם דלא יתייחס זרעך בתרה, אבל מהכ"ת לחדש הבחנה מחודשת כזאת בין ראשון לשני.

ג. להיות לך לאלקים ולזרעך אחריך

להבחין בין זרעו של ראשון וכו'

ע' קרן אורה שהביא שהאחרונים נסתפקו אי דרשה גמורה היא ואיסור הבחנה לשמואל הוא מן התורה או אסמכתא בעלמא הוא. וכ' הקרו אורה דמסתבר שהוא רק אסמכתא

בעלמא, וכדדריש לקמן למילתא אחריתי [כמו שהביאו תוס'], ועוד, דאפי' אם יש דין דאורייתא דבעינן לכתחלה מיוחס אחריו, מ"מ איסור הבחנה אינו אלא מדרבנן, דמן התורה סמכינן על רוב דיוכר העובר בזמנו ולא יהי' שום ספק (וק"ק, דלכאו' שייך גם מדאורייתא, למשל אם רוצה להנשא ביום קבלת הגט, וגם ק"ק לומר דע"פ רוב יוכר העובר בדיוק ביום אחרון של הג' חדשים, וצ"ע).

ד. גר וגזירת... מאי להבחין איכא

הק' האבני מילואים (י"ג, ד), הא קיי"ל דמטבילין גר קטן על דעת ב"ה, וכשהגדיל יכול למחות. וא"כ, אם אמו טבלה כשהיתה כבר מעוברת, לכאו' צריך להיות דיכול למחות כשהגדיל, דטבילה זו הוי כמו טבילת גר קטן, וא"כ שפיר צריכין לדעת אם היתה מעוברת מעיקרא או לא. ותי' דרבא אזיל לשיטתו, דס"ל דעובר ירך אמו הוא, וא"כ אינו יכול למחות כשהגדיל, דהא באמת לא נתגייר מחמת טבילת עצמו, אלא הי' נכלל בגרות אמו, ואי"צ לתורת גרות עצמו כלל. וע"ע באמרי משה (כ"ז, ט') דכ' ליישב שם ע"פ מש"כ לייסד דבכל אופן יש לו איזה דיני ישראל [ע"ש הפרטים באריכות], וא"כ ממילא הוי הגרות זכות גמור הוא, ובזכות גמור אינו יכול למחות.

ה. רבא אמר גזירה שמא ישא וכו'

פרש"י דהחשש בגר וגזירת הוא דשמא מעוברת היא, וכסבורה שבו ז' הוא בקדושה, ואולי באמת הוא בן ט', ונזרע שלא בקדושה, וסתם עובדת כוכבים זונה היא, ואיכא למימר שמא אינו בנו של זה, ונמצא נושא אשת אחיו מאמו. ותמה המהרש"א, מי הכריחו לפרש משום דסתם עכו"ם זונה היא, דהא א"נ הוא ודאי בנו, כיון שלא נזרע בקדושה ליכא בי' יבום שהוא מצד אב וחייב משום אשת אחיו מאמו. וע"ש עוד מה שהק', וכ' "ואולי דאיזה תלמיד טועה כ' כך בפרש"י". וע' בערוך לנר שכ' דבאמת נראה דטעות הוא, דהא שאר הראשונים לא הזכירו דבור זה, וע"ש עוד מש"כ לדון אם גם שייך אשת אח מן האם בכה"ג, היכא דא' הורתו שלא בקדושה, וא' הורתו בקדושה, דאולי אינם חשובים להיות אחים אף מן האם, ע"ש שהביא מח' בזה.

ו. ותמתין משהו ותנשא, וכי מלו ג' חדשים לבדקה

יש להעיר, הרי אפי' אם מעוברת מן השני, י"ל דעכשיו יהי' העובר ניכר, דהא יתכן דכבר הי' מעוברת שליש ימיה של ז' חדשים, וא"כ הוכר עוברת. וע' בחזון איש (אה"ע קל"ד לסוגיין, עמ' רכב), שהביא מש"כ בשו"ת רעק"א (פ"ט) דע"כ סוגיין כמ"ד דגם יולדת לז' אין עוברת ניכר עד אחר ג' חדשים,

המשך בעמוד הבא

מראי מקומות - יבמות

מב. (המשך)

(סי' י"ח) מש"כ בטעמו של דבר, אבל הריטב"א כ' בפירוש דאף במעוברת הדין כן, דגרשה מעוברת מותרת לינשא מייד.

ה. הכא נמי חייס עליוי' אלא סתם מעוברת וכו' ע' ברמב"ם (גירושין יא, כה) דכ' דמה דלא ישא אדם מעוברת חבירו הוא משום דבשעת תשמיש אינו מקפיד שלא להזיק בן חבירו. והעיר הכסף משנה דהא סברא זו נדחית בגמ'. והביא מהמהרי"ק דכ' דהרמב"ם נקט טעם דכולל יותר נשים, שהרי לגבי הטעם דאתי להיות מינקת אם מת הולד או אם יש לה צמוקי דדים אין טעם זה נוגע, ולכן פי' טעם כולל יותר. אבל הק' הכס"מ דעכ"ז, הרי הטעם נדחה בגמ', ולכן כ' דע"כ הי' להרמב"ם גירסא אחרת בגמ' דלא דחה טעם זה, וס"ל דהגם דודאי אינו מכוון להרוג בן חבירו במתכוין, אבל טעם דחייס נוגע, דכיון דלא חייס על דחברי' כמו דחייס על דידי', יש לחוש שמא דחסה שלא במתכוין. (וע"ע שו"ת רעק"א

סי' צ"ה בענין זה.)

וע"ע ברמב"ם שם דכ' דהחשש במניקה הוא שמא יתעכר החלב, והוא אינו מקפיד לרפאות החלב בדברים המועילים לחלב כשיתעכר. ולכאו' מבואר מדבריו דלא כפרש"י בסוגיין, דהחשש הוא שמא תתעבר ולא יהי' לה עוד חלב ולא חס על הולד להאכילו דברים הצריכים, אלא שמא יתעכר החלב [וראיתי שהביאו סברא דשמא יתעכר משום הביאה], ולא יתן לה הבעל דברים המרפאים החלב.

וא"כ אם ניכר עכשיו לאחר ג' חדשים ממינתת הראשון, ע"כ מן הראשון הוא. וכ' החזו"א דק' לומר כן [ע"ש קו'], והוא כ' דלכ"ע בדיקת דדין הוא רק לאחר ג' חדשים, ולא לשליש ימיה, וא"כ שפיר אמרי' דסוגיין אתי לכ"ע.

ז. לא ישא אדם וכו' ומינקת חבירו

הביאו תוס' (ד"ה סתם) שי' הר"ש הזקן דגרשה מינקת מותרת לינשא משום דאינה משועבדת להניק, אבל ר"ת והשאלתות דר' אחאי חולקים וס"ל דאפי' גרושה אסורה להנשא עד לאחר כ"ד חודש. וע' דברים מחודשים בנודע ביהודה (מהדו"ק אה"ע י"ז), שכ' דיש לחלק בין האיש הרוצה לינשא המינקת והמינקת עצמה. דהיינו, דכיון דאינה משועבדת להניק להולד, וכל זמן שרוצה יכולה לשמוט הדד מפיו, א"כ יכולה לעשות כן, וכיון שפסקה מלהניק מותרת לינשא. אבל כל זמן שעדיין היא מניקתו, אז אין היתר להאיש לינשא אותה, משום דעל ידי כן אולי נתעברה ותהי' צריכה להפסיק להניק. אבל אם היא פוסקת מעצמה, אז ודאי מותר לו לינשא אותה. וע"ע בשבט הלוי (חלק י' סי' רל"ב) שכ' להתיר למעשה ע"י הנו"ב בשעת הדחק [וע"ש שכ' לצרף דעת החכמת שלמה המחודשת דבזמן הזה כל האיסור הוא רק עד י"ח חודש, ע' לקמן בדף מ"ג שהבאנו דבריו והחולקים, אבל אפי' בלא"ה הי' ס"ל להתיר מכח סברת הנו"ב גרידא]. וע' בהגהות על הריטב"א (הע' 742) שהביא מהנודע ביהודה (סי' י"ד, י"ז, י"ח) דתוס' נקטו להר"ש דדוקא בגרושה מינקת מותרת, ולא מעוברת, וע"ש